

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL DARBO KODEKSO NR. XII-2603 52 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIVP-210(2), DARBO KODEKSO 56 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-725 IR DARBO KODEKSO 138 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-784
(TAP-21-1624(3) (21-31675(4)))**

2021-12-13 Nr. NV-3240

Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslas: Pateikti Vyriausybės išvadas dėl Darbo kodekso pakeitimo įstatymų projektų:

1) dėl Seimo nario L. Jonausko įstatymo projekto Nr. XIVP-210(2), kuriuo siūloma nustatyti, kad kompensacijos dėl papildomų išlaidų dirbant nuotoliniu būdu dydį ir jos mokėjimo sąlygas darbdavys privalo suderinti su darbuotoju ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo nuotolinio darbo pradžios, ir ši kompensacija negali būti įskaičiuota į darbuotojo darbo užmokestį.

2) dėl Seimo nario K. Starkevičiaus įstatymo projekto Nr. XIVP-725, kuriuo siūloma nustatyti, kad darbo sutartis negalėtų būti nutraukta darbuotojo rašytiniu pareiškimu, apie tai įspėjus darbdavį ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas, jeigu darbuotojo prastova ne dėl darbuotojo kaltės kilo DK 47 str. 1 d. 2 p. nustatytu atveju dėl Vyriausybės paskelbto karantino (t.y. prastovoje dėl karantino esantiems darbuotojams nutarus nutraukti darbo santykius siūloma nemokėti išėitinės išmokos).

3) dėl Seimo nario S. Skvernelio įstatymo projekto Nr. XIVP-784, kuriuo siūloma vaikų amžiaus ribą, iki kurios dirbantys tėvai, auginantys du, tris ir daugiau vaikų, gali pasinaudoti „mamadieniu/tėvadieniu“, padidinti iki 16 metų (dabar iki 12 metų).

Esama situacija: Šiuo metu Darbo kodekse numatyta:

- jeigu dirbdamas nuotoliniu būdu darbuotojas patiria papildomų išlaidų, susijusių su jo darbu, darbo priemonių įsigijimu, įsirengimu ir naudojimu, jos privalo būti kompensuotos. Kompensacijos dydį ir jos mokėjimo sąlygas darbo sutarties šalys nustato susitarimu (DK 52 str. 4 d.).
- darbo sutartis gali būti nutraukta darbuotojo rašytiniu pareiškimu, apie tai įspėjus darbdavį ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas, jeigu darbuotojo prastova ne dėl darbuotojo kaltės tęsiasi ilgiau kaip 30 dienų iš eilės arba jeigu ji sudaro daugiau kaip 45 dienas per paskutinius 12 mėn. (DK 56 str. 1 d. 1 p.). Tokiu atveju darbuotojui sumokama dviejų jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išėitinė išmoka, o jei dirbo trumpiau nei vienerius metus – vieno dydžio. Išimtis nemokėti, jei prastova paskelbta ne dėl darbdavio kaltės, bet dėl Vyriausybės paskelbto karantino, nėra numatyta.
- darbuotojams, auginantems neįgalų vaiką iki 18 metų, arba du vaikus iki 12 metų suteikiama viena papildoma poilsio diena per mėnesį (arba sutrumpinamas darbo laikas 2 val. per savaitę), o auginantems 3 ir daugiau vaikų iki 12 metų, – 2 dienos per mėnesį (arba sutrumpinamas darbo laikas 4 val. per savaitę), mokant darbuotojui jo vidutinį darbo užmokestį (DK 138 str. 3 d.).

Esmė: Vyriausybės išvadose siūloma:

1. Nepritarti įstatymo projektui Nr. XIVP-210(2), nes galiojantis DK reguliavimas nustato darbuotojo teisę prašyti kompensuoti patirtas išlaidas dirbant nuotoliniu būdu bet kada, kai jis jas patiria, bei darbdavio pareigą šias išlaidas kompensuoti, o Seimo nario siūlymas tik apribotų darbuotojo teisę susitarti dėl kompensacijos gavimo po 20 darbo dienų. Darbuotojo darbo

užmokesčio sudedamųjų dalių sąrašas yra baigtinis, šios kompensacijos nėra įskaičiuojamos, todėl siūlymas kompensacijos neįskaičiuoti į darbuotojo darbo užmokestį, yra perteklinis.

2. Iš esmės pritari įstatymo projektui Nr. XIVP-725, tačiau pasiūlyti Seimui tobulinti projektą išbraukiant žodžius „dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbto karantino“, nes pagal Darbo kodekso 47 str. 1 d. 2 p. prastova gali būti paskelbta Vyriausybei paskelbus ne tik karantiną, bet ir ekstremaliąją situaciją, o darbdavys bet kuriuo atveju dėl to negali suteikti darbuotojui darbo, nes nėra galimybės dirbti nuotoliniu būdu arba darbuotojas atsisako dirbti kitą darbą.

3. Pritarti įstatymo projekto Nr. XIVP-784 tikslui, tačiau nepritarti siūlomai teisinio reguliavimo priemonei ir pasiūlyti Seimui tobulinti projektą, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

- dėl siūlymo nustatyti, kad papildomos poilsio dienos būtų suteikiamos darbuotojams, auginantiems vaikus iki 16 metų (dabar iki 12 metų), pažymima, kad didesnės priežiūros reikia vaikams iki 12 metų, o vaikai nuo 12 iki 16 metų yra jau daug savarankiškesni;
- atsižvelgiant tai, kad šiuo metu galiojanti DK 138 str. 3 d. nuostata diferencijuoja vaikus, pritaikydama pozityvų diskriminavimą neįgaliems vaikams, tačiau dviejų papildomų poilsio dienų suteikimo atveju nebelieka neįgalaus vaiko, tokių vaikų skaičiaus bei jų amžiaus vertinimo kriterijaus, siūloma darbuotojams, auginantiems 2 ir daugiau neįgalių vaikų iki 18 metų, suteikti 2 papildomas poilsio dienas per mėn. (arba sutrumpinti darbo laiką 4 val. per savaitę), kaip šiuo metu yra nustatyta darbuotojams, auginantiems 3 ir daugiau vaikų iki 12 metų. Taip pat, atsižvelgus į dažnus asmenų ir organizacijų prašymus, siūloma darbuotojams, auginantiems vieną vaiką iki 12 metų, suteikti 1 papildomą poilsio dieną per 3 mėn. (arba sutrumpinti 8 val. darbo laiką per 3 mėn.).
- atkreipti Seimo dėmesį į tai, kad 2022 m. I ketv. Seimui numatoma pateikti Darbo kodekso pakeitimo projektą, kuriame numatomas lankstesnis reguliavimas derinant profesinį ir asmeninį gyvenimą, neperleidžiamos vaiko priežiūros atostogos ir kitos nuostatos įgyvendinančios Direktyvą (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrinių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros.

Atitiktis Vyriausybės programai: susijęs su Vyriausybės programos nuostatomis dėl darbo ir šeimos derinimo priemonių skatinimo.

Vyriausybės išvados Seimui turėjo būti pateiktos iki 2021 m. spalio 20 d.

Derinimas: Nutarimo projektas svarstytas 2021-11-23 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslintas pagal pasitarime pateiktus pasiūlymus ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas.

Siūlomi Darbo kodekso pakeitimai Seimo valdybos prašymu buvo svarstyti Trišalės tarybos posėdžiuose 2021-10-26 ir 2021-11-30. Darbdavių ir darbuotojų atstovų nuomonės išsiskyrė: įstatymo projektams Nr. XIVP-210(2) (dėl nuotolinio darbo) ir Nr. XIVP-784 (dėl mamadienių/tėvadienių profsąjungos pritaria, darbdaviai – nepitaria).

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė